

Familiesamenwerking om kringlopen te sluiten

Op het melkveebedrijf van Johan Snippe draait alles om het sluiten van kringlopen, een ambitie die hij deelt met zijn broers die akker- en tuinbouwer zijn. Sinds 2018 zijn ook zus Margriet en haar man Marcel Brandwacht bij deze familiesamenwerking aangesloten.

TEKST GRIETJE DE VRIES

Op het melkveebedrijf van Johan Snippe (37) en zijn vrouw Lubette (33) zijn een aantal dingen net even anders ingericht dan gewoonlijk. In de ligboxenstal is een systeem aangelegd om vaste mest te winnen en achter de stal ligt een plaat met rode bieten, broccoli en bloemkool. In het perceel achter de weide waar de koeien lopen, staan oogstklare rode uien en verderop komen er voorzichtig bloemkolen uit de grond. Het komt allemaal voort uit de samenwerking van Johan met zijn broers Wouter en Gerjan, die akkerbouwer en tuinbouwer zijn. 'We zien het allemaal als een mooie uitdaging om de kringlopen zoveel mogelijk te sluiten en dat kan alleen door samen te werken', legt Johan uit. Het bedrijf van de drie Snippes begon al met kringlooplandbouw lang voordat de term werd opgepakt door minister Schouten.

Drie broers, drie bedrijven

Vader Harry Snippe (72) zag als melkveehouder en vader van zes kinderen (drie dochters en drie zoons) in dat er meer dan alleen een melkveebedrijf moest komen om voor de toekomstige boeren onder de kinderen te zorgen.

'Het was vanaf het begin duidelijk dat ik het meeste met het vee had en dus de melkveetak zou overnemen. Gerjan en Wouter hadden wat met akkerbouw, dus kocht mijn vader een gangbaar akkerbouwbedrijf dat werd omgeschakeld naar een biologisch akkerbouwbedrijf', vertelt Johan over wat er zich ongeveer twintig jaar geleden afspeelde. 'Om met de vruchtwisseling goed uit te komen en om de koeienmest beter te benutten schakelde het melkveebedrijf toen ook om naar biologisch', vertelt hij verder. Inmiddels is het bedrijf verhuisd van Almere naar Zeevolde en is het opgesplitst in drie biologische bedrijven voor drie broers. Gerjan (45) is sinds 2006 mede-eigenaar van tuinbouwbedrijf Bio Brass, een inmiddels grote onderneming waar veel bloemkool, broccoli en andere kool- en slasoorten worden geteeld. Wouter (36) heeft een akkerbouwbedrijf en teelt onder andere gewassen als rode bieten, aardappels, tarwe, wortels en uien.

Vaste mest is de toekomst

Het zijn drie losstaande bedrijven, maar door hun ambitie om de kringloop zoveel mogelijk te sluiten werken de broers samen om het beste uit de bodem te halen. 'Alles

Johan, Jens, Lubette, Margriet en Marcel

BEDRIJFSPROFIEL

namen	Johan en Lubette Snippe en Margriet en Marcel Brandwacht
aantal melkkoeien	120 bij Johan en 80 bij Margriet
aantal stuks jongvee	140
rollend jaargemiddelde	9032 4,01 3,36 bij Johan en 9678 4,16 3,49 bij Margriet
grondgebruik	110 ha in eigendom plus 50 ha pacht in Almere
bouwplan	90 ha gras en 70 ha in rotatie met akker- en tuinbouw

begint bij de bodem en door samen te werken kunnen we die optimaal benutten voor gewas en gras. Bodemgezondheid speelt een rol in gewasrotatie, dus samen met Wouter bepaal ik elk jaar voor elk perceel het bouwplan', geeft Johan aan. Ook de tuinbouwgewassen van Gerjan worden daarin meegenomen. En Johan is dan wel de melkveehouder van de familie, hij kijkt net zo goed met een akkerbouwbril naar zijn percelen. 'De voorste percelen zijn voor beweiding, dus daar komen we niet aan, maar daarachter kunnen we het gras wel afwisselen met andere gewassen. Het handigst is om na grasklaver eerst een tuinbouwgewas als kool te verbouwen. Dat laat veel bladresten achter, goed voor de organische stof en structuur van de bodem.'

Er wordt vaste mest uit de ligboxenstal gehaald

Voordat er in juni of juli een tuinbouwgewas gezaaid wordt, kunnen er eerst nog één of twee sneden gras vanaf. 'Het tweede jaar gaat de grond om en kan er een intensiever gewas als ui, wortel of aardappel in. Het derde jaar is het tijd voor een rustgewas, zoals gerst of tarwe. Mijn voorkeur gaat uit naar gerst, dat groeit biologisch goed en is veel rustiger voor de koeien ten opzichte van tarwe. Daarnaast geeft het mooi stro voor de koeien en zorgt het uiteindelijk voor goede vaste mest.' Na de gerst of tarwe gaat er nog eens een wat intensiever gewas in en daarna is het weer tijd voor grasklaver. 'We zaaien gras met zowel witte als rode klaver, ook in de rotatie op percelen van het akkerbouwbedrijf. Dat is wel mooi voer voor de koeien en

In de gewasrotatie zitten tuinbouwgewassen, waaronder bloemkool

▲
De stal van
Margriet en Marcel
vanuit de lucht.
Aan dezelfde
straat, meer naar
rechts en buiten
beeld, staat de
stal van Johan en
Lubette

ideaal voor structuur voor de bodem. Akkerbouw kan op deze manier eigenlijk niet zonder melkvee.'

Noodzakelijke gunfactor

Daar houdt de samenwerking en het kringloopdenken niet op. Het rantsoen van de koeien bestaat uit 40 tot 45 kilo graskuil, 2 kilo geplette gerst en zo'n 25 tot 30 kilo aan restproducten van de groentes die Gerjan verbouwt. 'Geen mais, want dat is moeilijk biologisch te telen en rendeert slechter dan ui of wortel. In de zomer wordt het weidegras aangevuld met gras(klaver)kuil en groente als broccoli, bloemkool en rode bieten of rodebietenpulp.' Het ophalen en verwerken van de restproducten is een bewerkelijke klus, die veel tijd kost. Gelukkig heeft vader Harry zichzelf tot 'schillenboer' benoemd. Hij gaat dagelijks met de trekker op en neer om grote kratten met afgekeurde groenten te halen bij Gerjan, ongeveer 15 kilometer verderop. 'Het is leuk om te zien dat je van de reststromen ook kunt melken, we zien zelfs dat de koeien gezonder zijn nu ze de sporenelementen uit bijvoorbeeld rode biet binnenkrijgen', zegt Johan. 'Maar je kunt je als consument moeilijk voorstellen hoe arbeidsintensief zo iets eigenlijk is. Mijn vader is er zo drie uur per dag mee bezig. Het is een mooi doel en we hebben het er wel voor over, maar het gaat niet vanzelf.'

De broers werken aan een soort laadwagen die het werk efficiënter moet maken, maar die is nog niet af. 'Het is echt onze gezamenlijke ambitie om de kringloop zoveel mogelijk te sluiten. Dat is natuurlijk niets nieuws, maar vraagt wel om een fijne samenwerking met goede afspraken. Met drie bedrijven een kringloop vormen gaat niet als je allemaal de laatste euro om wilt keren. Het helpt dat je broers bent, dan is de gunfactor er ook wel.'

Grup achter de ligboxen

Om de kringloop echt rond te krijgen is er nog de koeienmest die teruggaat naar het land. Ook daar wil Johan

zoveel mogelijk uithalen, wat in zijn overtuiging vooral lukt met vaste mest. De stal is dan ook voorzien van een zelf uitgewerkt systeem om vaste mest uit de ligboxenstal te krijgen. De boxen worden ingestrooid met stro van eigen land. Dat komt niet in de put terecht, want achter de boxen is de roostervloer bedekt met een rubbermat. De mest en het stro worden naar achteren geschoven in een soort grup en van daaruit gaat het met een ketting naar een opslag buiten. 'Vaste mest valt of staat met goed stro, anders krijg je geen goede vaste mest. Voor akker- en tuinbouw is vaste mest echt het mooiste, omdat je er structuur en organische stof mee in de bodem brengt. Wat betreft bodemvruchtbaarheid is vaste mest wel de toekomst', vertelt Johan.

Niet alle mest van het vee komt in de vaste mest terecht. Dat zou Johan op termijn wel willen, maar nu is er ook nog 'gewone' drijfmest. 'De dunne fractie blijft ideaal voor voorjaarsbemesting. Het gras krijgt één keer drijfmest, daarna moet de klaver het overnemen.'

Carrièreswitch van Margriet en Marcel

Wie denkt dat de familiesamenwerking ophoudt bij de drie broers, heeft het mis. Sinds 2018 zijn ook zus Margriet (48) en haar man Marcel (53) bij deze samenwerking aangesloten. 'In 2018 kocht ik een melkveebedrijf verderop in de straat. Het vee van het bedrijf hebben we niet overgenomen, maar wel grond die dicht bij de stal lag', vertelt Johan. 'Dat zou het makkelijk maken om het jongvee te weiden, wat verplicht is bij biologisch vee houden. De huiskavel bij onze stal was niet echt geschikt voor het weiden van zowel jongvee als melkvee, dus daar leek deze aankoop een goede oplossing voor.'

De stal werd destijds gevuld met 50 van de 150 koeien die Johan had. Bij het bedrijf stond uiteraard ook een huis waar nog iemand in moest wonen die het vee in de gaten kon houden. En daar kwam Margriet om de hoek kijken. 'Tot drie jaar geleden woonden we met ons gezin in Om-

men, ik was juf op een basisschool en Marcel zat in de autotechniek. We waren allebei wel aan wat anders toe, dus toen Johan vertelde dat hij nog mensen zocht voor de nieuwe locatie, waren we daar eigenlijk wel nieuwsgierig naar', geeft Margriet aan.

Zonder enige agrarische opleiding zorgen zij en Marcel nu voor 80 van de in totaal 200 koeien en voor het jongvee ouder dan zes maanden. 'Ik vind het nog leuker dan ik had verwacht en wist van tevoren niet of we er eigenlijk wel goed in waren. Maar blijkbaar zit dat boerenbloed er toch in', zegt Margriet lachend. 'We leren elke dag meer. Overal zit meer denkwerk achter dan we vooraf beseften. Maar we kunnen steeds meer zelf. In het begin waren afkalvingen wel erg spannend, maar dat handelen we nu eigenlijk altijd zelf af.'

Volgens Johan gaat het ook erg goed. 'We namen natuurlijk wel een gokje, maar het pakt erg goed uit. We kunnen elkaar goed opvangen en weten inmiddels wie waar goed in is. Margriet heeft echt kijk op koeien en Marcel is met zijn ervaring in de autotechniek, ook wat betreft het redelijk grote machinepark, een aanvulling.' Ook Johans vrouw Lubette werkt mee op het bedrijf en is in maatschap met Johan, zij is vooral bezig met de administratie en de kalveren. Margriet en Marcel hebben niet de behoefte om ook in het bedrijf te komen, zij zijn als het ware in loondienst bij Johan en Lubette. 'Er is zoveel te leren en we pakken steeds meer zelf op, maar de eindverantwoordelijkheid ligt bij Johan en dat is ook wel zo fijn. Dat hoeft in de toekomst ook niet anders', zegt Margriet.

Kansen om oud te worden

In de keuken van Johan en Lubette staat een negental koeienbeeldjes ter ere van de honderdtonners op het bedrijf. Een kleine indicatie van de fokkerijliefhebberij van Johan, die tussen de koeien zo zijn favorieten kan aanwijzen en meteen een korte familieachtergrond schetst. 'We hebben een Win 395-dochter die inmiddels op een levensproductie zit van 123.000 kg, dat is Fokje 164. Dat is een goede koefamilie, want ook Fokje 172 is een heel beste koe en stiermoeder, met een lactatiewaarde van gemiddeld 117 over acht lactaties', vertelt Johan.

Om zulke producties te bereiken is het volgens hem belangrijk om koeien de kans te gunnen oud te worden. 'Het is niet uniek dat een koe tot veertien keer wordt geïnsemineerd. Nou moet het ook ergens ophouden natuurlijk, maar dat vind ik toch erg lastig. Je kunt een koe maar één keer wegdoen en ik doe het liever niet te vroeg', geeft Johan aan.

Een van de manieren om een koe wat langer aan te houden is door de koe een tweede kans te geven op het andere bedrijf. Zowel op het bedrijf van Johan als bij Margriet staan melkrobots: bij Johan drie GEA-robots en bij Margriet twee van Lely. 'Het komt wel eens voor dat een koe bij het ene bedrijf niet goed door de robot wordt aangesloten, terwijl het op het andere bedrijf wel lukt', zegt Margriet. 'Dan ruilen we gewoon en hoeft de koe nog niet weg.'

Vakmannen en ondernemers

Zakelijk gezien zouden koeien die moeilijk drachtig worden of niet goed op de robot lopen, eerder weggaan en zou het bedrijf minder jongvee kunnen aanhouden. 'Maar als ik een vaarskalf krijg uit een goede koe, wil ik gewoon graag zien wat voor koe dat wordt', vertelt Johan. Inmid-

dels zet hij wel meer in op gebruikskruisingen. 'Door fosfaatrechten ben je al meer veroordeeld tot een zakelijker omgang met je dieren, maar als ik naar mijn koeien kijk, vind ik dat toch wel jammer.'

Als je het helemaal zakelijk zou bekijken, kun je volgens Johan ook beter helemaal geen koeien melken. 'Als melkveehouder ben je meer een vakman denk ik, terwijl mijn broers meer ondernemers moeten zijn. Zij moeten inschatten wat een gewas gaat opleveren bij oogst en welke producten ze het beste kunnen gaan verbouwen.' En als vakman hoort er ook liefhebberij voor het fokken van koeien bij. Met 140 stuks jongvee zit het bedrijf ook redelijk ruim in vervangend vee. 'We zouden best vanuit eigen vee nog meer koeien kunnen gaan melken, er is nog genoeg ruimte met de stal van Margriet en Marcel erbij, maar die ambitie hebben we niet meer. We hebben sinds anderhalf jaar zoontje Jens erbij en daar wil je ook bij zijn. Uiteindelijk willen we vooral plezier houden in het werk, dat is het belangrijkste', besluit Johan. |

▲ Fokje 172 (v. Delta Yankee), met een lactatiewaarde van gemiddeld 117 over acht lactaties, is moeder van de eigen stier

Extra foto's online

Meer beelden van het bedrijf van de familie Snippe zijn te vinden op de website van Veeteelt.

► Fotoserie op veeteelt.nl